L. A. GEELHOED
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. február 24. [1]

I — Bevezetés

1. Jelen ügy azt a kérdést veti fel, hogy hogyan kell értelmezni és alkalmazni az 1408/71 és az 574/72 rendelet [2] kollíziós szabályait a családi ellátások biztosítása tekintetében a foglalkoztatás helye szerinti tagállam és a lakóhely szerinti tagállam közötti hatáskörmegosztás során abban az esetben, ha egy személy az egyik tagállamban (Ausztria) vállal munkát, de házastársával vagy élettársával és gyermekével egy másik tagállamban (Németország) él, ahol házastársát vagy élettársát foglalkoztatják. Ugyanez a kérdés merült fel a C-153/03. sz. Weide-ügyben [3] is, amely a Luxemburg mint a foglalkoztatás helye szerinti tagállam, és ismételten, Németország mint a lakóhely szerinti tagállam közötti hasonló hatásköri összeütközésre vonatkozik. Kokott főtanácsnok ebben az ügyben 2004. július 15-én ismertette indítványát [4].

II — A vonatkozó rendelkezések

2. A közösségi jog vonatkozó rendelkezései a következők:

Az 1408/71 rendelet 13. cikke

"(1) A 14c. és 14f. cikkre is figyelemmel, a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni."

(2) A 14–17. cikk rendelkezéseire is figyelemmel:

a) egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy ha az őt alkalmazó

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A 2001. június 5-i 1386/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2001. L 187. szám, 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 129. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra, és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.) (a továbbiakban: az 1408/71 rendelet) és a 2001. június 5-i 1386/2001 rendelettel módosított és naprakésszé tett, az 1408/71/EGK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK rendelet (HL L 74., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 83. o.) (a továbbiakban: az 574/72 rendelet).

3 — Az ítélet ebben az ügyben még nem született meg.

4 — Az indítvány megtalálható a www.curia.eu.int honlapon.

vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található.

[....]"

Az 1408/71 rendelet 73. cikke

„Egy tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozó munkavállaló vagy önálló vállalkozó jogosult más tagállamban lakóhellyel rendelkező családtagjai tekintetében az előbbi tagállam jogszabályai szerinti családi ellátásokra, mintha ők ezen állam területén rendelkeznének lakóhellyel, figyelemmel a VI. melléklet rendelkezéseire."

Az 1408/71 rendelet 76. cikke

„(1) Ha ugyanazon időszak folyamán ugyanazon családtag után és valamely foglalkozás folytatásának indokával a családi ellátásokat a családtagok lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai írják elő, a másik tagállam jogszabályaival összhangban járó családi ellátásokra való jogosultságot, ha a 73. vagy 74. cikk ezt előírja, az első tagállam jogszabályaiban előírt összeg erejéig felfüggesztik.

[...]"

Az 574/72 rendelet 10. cikke

„1. a) Az egyik tagállam olyan jogszabályai szerint járó ellátásokra vagy családi támogatásokra való jogosultságot, amely jogszabályok szerint a fenti ellátásokra vagy támogatásra vonatkozó jogosultság megszerzésének nem feltétele a biztosítási, szolgálati vagy önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi idő, a fenti ellátások összegéig felfüggesztik, ha ugyanarra az időszakra és ugyanarra a családtagra vonatkozóan az ellátások csak egy másik tagállam nemzeti jogszabályai értelmében, vagy a rendelet 73., 74., 77. vagy 78. cikkének alkalmazásában járnak.

b) Ha azonban a kereső tevékenységet az első tagállam területén folytatják:

i. a kizárólag egy másik tagállam nemzeti jogszabályai vagy a rendelet 73. vagy 74. cikke szerint családi ellátásokra jogosult személynek vagy az ellátások igénybevételére jogosult személynek járó ellátások esetén a kizárólag a fenti másik tagállam nemzeti jogszabályai vagy a fenti cikkek szerint járó családi ellátásokra való jogosultságot a családtag lakóhelye szerinti tagállam jogszabályaiban előírt családi ellátások összegéig felfüggesztik. A családtag lakóhelye szerinti tagállam által fizetett ellátások költségét e tagállam viseli;

ii. [...]".

III — A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

3. Ch. Dodl és P. Oberhollenzer (a továbbiakban: a felperesek) osztrák állampolgársággal rendelkeznek, Ausztriában dolgoznak, de Ch. Dodl férjével, illetőleg P. Oberhollenzer élettársával, akik mindketten német állampolgárok, Németországban élnek. Fiaik születését követően a felperesek (Ch. Dodl esetében) három és fél hónapos, (P. Oberhollenzer esetében) közel két évig tartó fizetés nélküli szülői szabadságot vettek ki. Ezen időszak alatt a munkaviszonyukat felfüggesztették.

4. Mindkét felperes gyermeknevelési támogatásért (*Bundeserziehungsgeld*) folyamodott Németországban. Kérelmeiket a német hatóságok azon az alapon utasították el, hogy álláspontjuk szerint ezen ellátások tekintetében a foglalkoztatás helye szerinti tagállam, Ausztria az illetékes. Ezenfelül, Ch. Dodl esetében a támogatásra való jogosultság tekintetében meghaladták a német jogszabályok által előírt jövedelemhatárt. Ezt követően a felperesek Ausztriában próbáltak meg gyermekgondozási támogatáshoz (*Kinderbetreuungsgeld*) jutni. Azonban ezen kérelmeiket is elutasították. Az 1408/71 rendelet 73., 75. és 76. cikkét együttesen alkalmazva az 574/72 rendelet 10. cikk (1) bekezdésének b) pontjával, a hatáskörrel rendelkező testület, a Tiroler Gebietskrankenkasse úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó ellátásokat elsőbbség alapján a lakóhely szerinti tagállamnak kell biztosítania.

5. A határozatok ellen a felperesek jogorvoslatért fordultak a Landesgericht Innsbruckhoz. Ez a bíróság elutasította a felperesek keresetét, mivel úgy ítélte meg, hogy amennyiben egy gyermek szülei különböző tagállamban dolgoznak, a családi ellátásokat a gyermek állandó lakóhelye szerinti államnak kell biztosítania. Ausztriában csak az osztrák ellátás és a német ellátás különbözetének kifizetésére voltak jogosultak, amennyiben az utóbbi alacsonyabb összegű. A felperesek az ítélet ellen fellebbezést nyújtot-

tak be az Oberlandesgericht Innsbruckhoz azt állítva, hogy mivel a szóban forgó ellátások célja jövedelem biztosítása olyan szülők számára, akik kereső tevékenységüket felfüggesztik annak érdekében, hogy gyermeküknek nevelésére időt fordíthassanak, a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékes a szóban forgó családi ellátások biztosítására.

6. Az Oberlandesgericht Innsbruck az eljárás felfüggesztéséről határozott, és az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából a következő két kérdést terjesztette elő a Bírósághoz:

„1) Úgy kell-e értelmezni a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és önálló vállalkozókra, illetve családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet módosított 73. cikkét a rendelet 13. cikkével összefüggésben, hogy az azokra a munkavállalókra is alkalmazandó, akiknek a munkaviszonya változatlanul fennáll, de nem keletkeztet munkavégzési, illetve bérfizetési kötelezettséget (fel van függesztve), illetve a nemzeti jog szerint nem keletkeztet társadalombiztosítási kötelezettséget?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén:

Ilyen esetben a foglalkoztatás helye szerinti állam akkor is illetékes-e az ellátást nyújtására, ha a munkavállaló, és azon családtagjai, akik után olyan családi ellátás járna, mint az osztrák gyermekgondozási támogatás, különösen a munkaviszony felfüggesztésének időtartama alatt nem a foglalkoztatási állam területén laktak?"

7. Írásbeli észrevételt terjesztett elő a Tiroler Gebietskrankenkasse (az alperes az alapeljárásban), Ausztria, Németország és Finnország kormányai, valamint a Bizottság. Az osztrák és a német kormány, valamint a Bizottság további előterjesztéseket nyújtott be a 2004. december 14-i tárgyaláson.

8. A tárgyalást megelőzően a Bíróság arra kérte a német kormányt, hogy ismertesse az osztrák családi ellátásoknak megfelelő, és a felperesek házastársa, illetve élettársa részére folyósított családi támogatások (*Kindergeld*) természetét, valamint magyarázza meg, hogy ezek mennyiben térnek el a német gyermeknevelési támogatástól (*Bundeserziehungsgeld*). A Bíróság 2004. november 5-én kapta meg a kért információt. Válaszában a német kormány kifejtette, hogy a *Kindergeld* és a *Bundeserziehungsgeld* a kifizetés módja, a célja és a biztosításának feltételei tekinteté-

ben tér el egymástól. Jelen eljárás alkalmazásában egyértelmű, és a beavatkozó felek által egyelőre nem is vitatott az, hogy az említett mindkét ellátás és az osztrák *Kinderbetreuunngsgeld* a Bíróság értelmezése alapján az 1408/71 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja értelmében családi ellátásnak minősül [5].

IV — Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adott válaszok

A — *Az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés*

9. Első kérdésével az előterjesztő bíróság alapvetően azt kívánja megtudni, hogy a meghatározott időszakra fizetés nélküli szülői szabadságot igénybe vevő olyan munkavállaló, akinek a munkaviszonya érintetlen marad, noha a munkavégzésre és a díjazás fizetésére irányuló kölcsönös kötelezettséget felfüggesztették, és akit nem terhel a nemzeti jog szerinti semmiféle szociális biztonsági kötelezettség, az 1408/71 rendelet 73. cikke alkalmazása alapján megtartja-e munkavállalói státusát.

10. A beavatkozó felek mindannyian egyetértettek abban, hogy erre a kérdésre igennel kell válaszolni.

11. A kérdés megválaszolása során először arra kell rámutatni, hogy az 1408/71 rendelet 2. cikke szerint a rendelet rendelkezései többek között vonatkoznak azokra a munkavállalókra, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, és akik a tagállamok egyikének állampolgárai. A munkavállaló fogalmát az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontja tartalmazza, amely szerint az olyan személyt jelent, aki a kockázatokkal szemben a szociális biztonsági rendszerek egyike, valamint ezen rendelkezésben említett feltételek alapján biztosított [6]. A Bíróság álláspontja szerint ez azt jelenti, hogy az 1408/71 rendelet értelmében munkavállalói státussal rendelkezik az a személy, aki, még ha csak egyetlen kockázattal szemben is, kötelezően, vagy szabadon választható biztosítás keretében az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában említett általános vagy külön szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik, tekintet nélkül munkaviszony létezésére [7].

12. Ezen joggyakorlat fényében ezért nem annyira a munkaviszony határozza meg,

5 — Lásd például a C-245/94. sz. és a C-312/94. sz., Hoever és Zachow egyesített ügyekben hozott ítélet (EBHT 1996., I-4895. o.) 23–27. pontját, valamint a C-255/99. sz. Humer-ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-1205. o.) 31–32. pontját.

6 — A C-2/89. sz. Kits van Heijningen ügyben hozott ítélet (EBTH 1990., I-1755. o.) 9. pontja és a C-4/95. sz. és C-5/95. sz., Stöber és Piosa Pereira egyesített ügyekben hozott ítélet (EBHT 1997., I-511. o.) 27. pontja.

7 — A C-85/96. sz. Martínez Sala ügyben hozott ítélet (EBHT 1998., I-2691. o.) 36. pontja és a C-275/96. sz. Kuusijärvi-ügy (EBHT 1998., I-3419. o.) 21. pontja.

hogy egy személy továbbra is az 1408/71 rendelet személyi hatálya alá tartozik-e, vagy sem, hanem a kockázatokkal szembeni, a rendelet 1. cikkének a) pontjában említett szociális biztonsági rendszer szerinti biztosítás. Ebből az következik, hogy egy munkaviszonyból származó alapvető kötelezettségek adott időszakra történő felfüggesztése nem fosztja meg az alkalmazottat az 1408/71 rendelet 73. cikke értelmében fennálló munkavállalói státusától.

13. Ezért az első kérdésre az a válasz, hogy az 1408/71 rendelet 73. cikke, együttesen a rendelet 13. cikkével, kiterjed arra a munkavállalóra is, akinek még fennáll a munkaviszonya, de a fizetés nélküli szülői szabadság miatt az nem tartalmaz sem munkavégzésre vagy díjazás fizetésére vonatkozó kötelességet, sem a nemzeti jog szerinti szociális biztonsági kötelezettséget.

B — *A második előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés*

14. Az Oberlandesgericht Innsbruck által a Bíróság elé terjesztett második kérdés a családi ellátások terén a hatáskörök tagállamok között történő megosztására vonatkozik olyan esetben, ha a közösségi munkavállaló egy tagállamban dolgozik, viszont élettársával és gyerekével vagy gyerekeivel egy másik tagállamban él. Az elsőbbség alapján illetékes tagállamot kizárólag a szóban forgó személy munkavállalói státusára történő utalással kell meghatározni, vagy családi körülményeit is figyelembe lehet venni? A probléma megoldása érdekében különféle megközelítéseket lehet alkalmazni, ahogy az a felek előterjesztéseinek következő összefoglalásából is világossá válhat.

1. A beavatkozó felek észrevételei

15. A Tiroler Gebietskrankenkasse és az osztrák kormány álláspontja szerint amennyiben mindkét szülő különböző tagállamban dolgozik, és mindkét tagállamban jogosultak a családi ellátásokra, abban az esetben a család érdekei fő központjának helye az irányadó annak meghatározása során, hogy a családi ellátások biztosítására elsőbbség alapján melyik tagállam illetékes. E tekintetben hivatkoztak a Bíróságnak a Hoever és Zachow ügyben[8] hozott ítéletére, amely szerint ebben az összefüggésben a család helyzetét összességében kell tekintetbe venni. Habár elismerik, hogy a felperesek az 1408/71 rendelet 73. cikke értelmében munkavállalónak minősülnek, és hogy ezért úgy tűnik, hogy a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékes, arra is rámutatnak, hogy nem tartják helyesnek pusztán ezt a minőségüket figyelembe venni. Az úgynevezett egységesség elve szerint a családi kiadásokért gyermekenként egyetlen ellentételezés jár, az ellátások halmozódását viszont el kell kerülni. E tekintetben az 1408/71 rendelet 76. cikke és az 574/72 rendelet 10. cikke úgy rendelkezik, hogy amennyiben a kereső tevékenységet a lakóhely szerinti tagállamban

8 — Az 5. lábjegyzetben hivatkozott ügyben hozott ítélet 37. pontja.

folytatják, a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által biztosított ellátásokat az előbbi tagállamban biztosított ellátások összegéig fel kell függeszteni. Amennyiben ezen ellátások összege kevesebb, mint a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által biztosított, ez a tagállam köteles azokat az általa biztosított ellátások szintjéig kiegészíteni. Ez a megoldás szolgálja legjobban a szóban forgó személy érdekeit, mivel garantálja számára az ellátások legmagasabb szintjét, és ezáltal hozzájárul a rendeleteknek a munkavállalók mobilitásának megkönnyítése tekintetében meghatározott célkitűzései megvalósulásához. Álláspontjuk szerint ezért elsődlegesen Németország mint a lakóhely szerinti tagállam illetékes a szóban forgó családi ellátások biztosítására.

16. Másrészről, a német kormány fenntartja, hogy az 1408/71 rendelet 13. és 73. cikkéből az következik, hogy mivel a felperesek Ausztriában dolgoznak, abban a tagállamban jogosultak a családi ellátásokra. Az ilyen jellegű ellátásoknak az a célja, hogy a szülő számára jövedelmet biztosítsanak arra az időszakra, amikor a kereső tevékenységét gyermekgondozás érdekében felfüggeszti. Az 1408/71 rendelet a családi körülményeik figyelembe vételére nem biztosít alapot. Megjegyzi, hogy a Hoever és Zachow ügy egy különleges helyzetre vonatkozik, és az ezen ítéletben megállapított szabály csak olyan helyzetekre vonatkozik, amelyekben az érintett személyek a szabad mozgáshoz fűződő joguk gyakorlása eredményeképpen a foglalkoztatás helye szerinti tagállamban nem jogosultak családi ellátásokra. Ezenfelül, az 1408/71 rendelet 76. cikkét a jelen ügyben nem is lehet alkalmazni, mivel a felperesek élettársai nem tesznek eleget az ilyen jellegű ellátások folyósíthatóságához szükséges, a német jog szerint meghatározott feltételeknek. A finn kormány egyetért azzal, hogy jelen ügyben a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékes. A lakóhely szerinti tagállam csak abban az esetben illetékes, ha a foglalkoztatás helye szerinti tagállam jogát nem lehet alkalmazni. Hozzáteszi azonban, hogy ha a jogosultságok halmozódnak, akkor a illetékes tagállamot az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja alapján kell meghatározni.

17. A Bizottság gyakorlatilag mindkét álláspontot képviselte. A jelen ügyben előterjesztett írásbeli észrevételében arra hivatkozott, hogy a Weide-ügyben [9] úgy érvelt, hogy az 574/72 rendelet 10. cikkének (1) bekezdése szerinti családi ellátások biztosításával kapcsolatos hatáskörmegosztás során a Bíróság által a Hoever és Zachow ügyben alkalmazott „családközpontú megközelítés"-t kellene inkább követni az „egyénközpontú megközelítés" helyett. Az előbbi eset körülményei, amelyek megegyeznek a jelen ügy alapjául szolgáló körülményekkel, a lakóhely szerinti tagállam elsőbbség alapján való illetékességét

9 — Folyamatban lévő ügy, lásd a 3. lábjegyzetet.

eredményezik. Ezzel ellentétesen, jelen ügyben a Bizottság először jelzi, hogy megragadta az alkalmat az általa a Weide-ügyben támogatott „családközpontú megközelítés" felülvizsgálatára. Írásbeli előterjesztéseiben megállapította, hogy ezt a megközelítést nem szabad általános módon alkalmazni, hanem használatát olyan esetekre kell korlátozni, mint pl. a Hoever és Zachow ügyben, ahol az érintett személy számára szabad mozgásához való jogának gyakorlását követően a családi ellátáshoz fűződő jogai elvesztésének veszélye állt fenn. Mivel a foglalkoztatás helye szerinti tagállam illetékességének elve az 1408/71 és az 574/72 rendelet alapelvének számít, azt előnyben kell részesíteni, kivéve ha annak alkalmazása elfogadhatatlan körülményekhez vezetne. A tárgyaláson azonban a Bizottság ismételten megváltoztatta álláspontját. Hivatkozva a Bíróságnak a McMenamin-[10], illetve a Hoever és Zachow ügyben hozott ítéleteire, valamint Kokott főtanácsnoknak a Weide-ügyben tett indítványára kijelentette, hogy további mélyreható tanácskozást követően most már úgy véli, hogy a „családközpontú megközelítés"-t kell alkalmazni annak meghatározása során, hogy melyik tagállamnak legyen elsőbbsége a családi ellátások biztosítása terén. Olyan esetben, mint a jelenlegi, amelyben az egyik házastárs a lakóhely szerinti tagállamban dolgozik, és a családi kötelékek nyilvánvalóan erősebbek ezzel az állammal, az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontjának megfelelően elsőbbség alapján ez az állam illetékes a szóban forgó családi ellátások biztosításáért.

10 — A C-119/91. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1992., I-6393. o.).

2. Álláspont

18. A beavatkozó felek előterjesztései alapján nyilvánvaló, hogy komoly méretű rendezetlenség tapasztalható a foglalkoztatás helye szerinti tagállam és a lakóhely szerinti tagállam közötti hatáskörmegosztásról szóló szociális biztonsági rendeletek rendelkezései megfelelő értelmezése és alkalmazása terén a családi ellátások olyan esetekben történő biztosítása kapcsán, amikor egy gyermek szülei két különböző tagállamban dolgoznak, de ezen tagállamok egyikében élnek együtt. Ezt nemcsak a két érintett tagállam által ezen rendelkezésekre adott, egymással homlokegyenest ellenkező értelmezés bizonyítja, hanem azt a Bizottságnak e tekintetben követett ingadozó álláspontjai is kiemelik.

19. Ezalatt a jelen ügy felperesei a két szóban forgó tagállam közötti negatív hatásköri összeütközés áldozataivá váltak. Egyrészről, a lakóhely szerinti tagállam (Németország) ezen rendelkezések értelmezése során az „egyénközpontú megközelítés"-t követi, ami a foglalkoztatás helye szerinti tagállam hatáskörét alapozza meg. Másrészről, a felperesek foglalkoztatása szerinti tagállam (Ausztria) a „családközpontú megközelítés"-t alkalmazza, amely a hatáskörnek a lakóhely szerinti tagállamhoz való telepítéséhez vezet. Ebben a helyzetben a rendelkezések egyetlen és egységes értelmezésre van szükség a hasonló helyzetek előfordulásának megelőzése érdekében. Amennyiben első ránézésre mindkét megközelítés védhetőnek látszik, számomra úgy tűnik, hogy pl. a jelen ügyben is fennálló körülmények esetében a legmegfelelőbb értelmezést kell elfogadni.

20. Először is, a kapcsolódó jogi probléma azonosítása érdekében hasznos részletesen ismertetni a vonatkozó főbb rendelkezések lényeges tartalmát. Habár ezek a rendelkezések kifejezetten nem utalnak a foglalkoztatás helye és a lakóhely szerinti tagállamokra, a bemutatás egyszerűsítése érdekében én így fogok tenni.

21. A szociális biztonsági ellátások tekintetében a hatáskörök elosztása során az alapvető szabályt az 1408/71 rendelet 13. cikke állapítja meg, amely, röviden, az első bekezdésében meghatározza, hogy a közösségi munkavállalókra [11] csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak, valamint a második bekezdésben úgy rendelkezik, hogy ez a tagállam a foglalkoztatás helye szerinti tagállam, még ha a munkavállaló egy másik tagállam területén lakik is. Az 1408/71 rendelet 73. cikke a szabály alkalmazását a másik tagállamban lakóhellyel rendelkező családtagok tekintetében fennálló családi ellátások igénybevételére is kiterjeszti. Úgy kell őket kezelni, mintha a foglalkoztatás helye szerinti tagállamban rendelkeznének lakóhellyel.

22. Ezt követően az 1408/71 és az 574/72 rendeletek olyan különböző helyzeteket szabályoznak, amelyekben a családi ellátásokhoz fűződő jogosultság ugyanazon családtag tekintetében mind a foglalkoztatás helye szerinti tagállamban, mind a lakóhely szerinti tagállamban fennáll. Ezen rendelkezések célja meghatározni, hogy ezen két tagállam közül elsőbbség alapján melyiknek kell biztosítania a szóban forgó ellátásokat, hogy ezáltal megelőzzék az ellátások halmozódásának kihasználását.

23. Ezen szituációk közül az első az 1408/71 rendelet 76. cikkének hatálya alá tartozik. Ez a rendelkezés olyan helyzetre vonatkozik, amikor a „valamely foglalkozás folytatásának indokával" folyósítható családi ellátásokról a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai gondoskodnak. Ebben az esetben, a foglalkoztatás helye szerinti tagállam jogszabályai szerinti családi ellátásokat a lakóhely szerinti tagállam által biztosított ellátások összegéig fel kell függeszteni. Ez azt jelenti, hogy a foglalkoztatás helye szerinti tagállam köteles kiegyenlíteni az általa biztosított és a lakóhely szerinti tagállamban kapott ellátás közötti különbséget, amennyiben az utóbbi összege alacsonyabb. Ebben a helyzetben ezért elsőbbség alapján a *lakóhely* szerinti tagállam illetékes.

24. A második szituációt az a körülmény határozza meg, hogy a lakóhely szerinti tagállamban a családi ellátásokhoz fűződő jogosultságnak nem feltétele a biztosítás vagy a foglakoztatás, amely megkülönbözteti az 1408/71 rendelet 76. cikkében vázolt helyzettől. Ehelyütt feltételezzük, hogy a lakóhely szerinti tagállamban nem áll fenn munkaviszony. Ilyen körülmények között, az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján a lakóhely szerinti tagállam által biztosított ellátásokhoz fűződő jogot a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által ugyanazon családtag részére biztosított családi ellátások javára fel kell függeszteni, ismételten ezen ellátások összegének erejéig. Ebben

11 — Ezen a helyen e kifejezést a „munkavállaló"-nak az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában meghatározott fogalma szerinti értelemben alkalmaztam.

az esetben pedig a *foglalkoztatás helye szerinti tagállam* illetékes az elsőbbség alapján.

25. A harmadik szituációban is, a lakóhely szerinti tagállam által nyújtott ellátások biztosítása független a biztosítási vagy szolgálati feltételektől. A második szituációtól eltérően azonban ebben az esetben a „szakmai tevékenység"-et a lakóhely szerinti tagállamban „családi ellátásokra jogosult, vagy olyan személy [12] gyakorolja, aki részére azokat ki kell fizetni". Az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerint ezen, a lakóhely szerinti tagállamban folytatott gazdasági tevékenység hatása ismételten az, hogy felcseréli az érintett tagállamok között az elsőbbséget: a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által biztosított családi ellátásokat a *lakóhely* szerinti tagállam által biztosított ellátások összegéig fel kell függeszteni.

26. Végül, az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának ii. alpontja egy negyedik, a nyugdíjasok eltartott gyerekeire és az árvákra vonatkozó szituációval függ össze, amely nyilvánvaló okokból jelen ügy szempontjából irreleváns.

27. Az elemzés folytatását megelőzően, először is meg kell határozni, hogy ezen rendelkezések közül jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben megállapított tények alapján melyiket kell alkalmazni. A második kérdés nem határozza meg pontosan, hogy a fenti rendelkezések közül az Oberlandesgericht Innsbruck melyiket tekinti alkalmazandónak, habár az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az 1408/71 rendelet 73. cikkére vonatkozik. Tekintettel arra azonban, hogy a felperesek házastársát és élettársát a lakóhely szerinti tagállamban, Németországban alkalmazzák, miközben magukat a felpereseket pedig Ausztriában foglalkoztatták, amely foglalkoztatás folytatódott a szülői szabadságuk ideje alatt is, nyilvánvaló, hogy az alkalmazandó rendelkezés az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja. A megválaszolandó kérdés az, hogy a családi ellátások tekintetében az érintett tagállamok közötti elsőbbség megállapítása végett a lakóhely szerinti tagállamban folytatott kereső tevékenységet az érintett közösségi munkavállaló részvételével kell-e teljesíteni, vagy azt a házastársa vagy élettársa is elláthatja.

28. A kérdéssel már foglalkozott a Bíróság a McMenamin-ügyben [13] hozott ítéletében. Ez az ügy egy ahhoz hasonló helyzetre vonatkozik, amely jelen ügyben az alapeljárás kiindulási pontját jelenti. Ehelyütt, a foglalkoztatás helye szerinti tagállam (az Egyesült

12 — Ehelyütt az angol változat zavaró módon a „személy részére" kifejezést használja, amellyel különválasztja az érintett „személy"-t a „kereső tevékenység folytatásá"-tól. Más nyelvi változatokból azonban nyilvánvaló, hogy a „személy által" kifejezés volt a cél. A Bíróság is a „személy által" kifejezést használja, lásd a 10. lábjegyzetben hivatkozott C-119/91. sz. McMenamin-ügyben hozott ítélet 19. pontját.

13 — A 10. lábjegyzetben hivatkozott C-119/91. sz. ügyben hozott ítélet.

Királyság) által fizetendő családi ellátásokra jogosult határ menti ingázó a lakóhely szerinti tagállam (Írország) által fizetendő támogatásokra is jogosult volt, amelynek területén csak a házastársa dolgozott. A Bíróság először megállapította, hogy az 1408/71 rendelet 13. cikke nem zárja ki, hogy bizonyos ellátásokat a rendelet specifikusabb szabályai szabályozzanak, majd annak vizsgálatával folytatta, hogy „az 1408/71 rendelet 73. cikke értelmében családi támogatásokra jogosult személy házastársa által a lakóhely szerinti tagállamban kereső tevékenység folytatása olyan jellegű-e, amely felfüggeszti a 73. cikkben meghatározott jogot, annak ellenére, hogy a házastárs a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai szerint nem minősül olyan személynek, aki »a családi ellátásokra vagy családi támogatásokra jogosult, vagy aki részére az 574/72 rendelet 10. cikk (1) bekezdés b) pontjának i. alpontja értelmében azok kifizethetőek«" [14]. A rendelkezés szövege alapvető értelmének elemzését követően, amely az volt, hogy „kiterjessze és ne korlátozza azokat az eseteket, amelyekben az 1408/71 rendelet 73. cikke értelmében járó ellátásokat fel kellene függeszteni" [15], a Bíróság megállapította, hogy „amennyiben egy gyermekét gondozó személy kereső tevékenységet folytat a gyermek lakóhelye szerinti állam területén, abban az esetben a foglalkoztatás helye szerinti állam által a 73. cikk értelmében fizetendő támogatásokat fel kell függeszteni" [16].

29. Más szóval, ha a gyermek egyik szülőjét a család lakóhelye szerinti tagállamban alkalmazzák, vagy ott más módon kereső tevékenységet folytat, akkor az elsőbbség alapján a lakóhely szerinti tagállam az illetékes a családi ellátások biztosítása tekintetében. Ezen következtetése kialakítása során a Bíróság nem tett különbséget a határ menti ingázó és házastársa vagy élettársa között az 574/72 rendelet 10. cikk (1) bekezdés b) pontjának i. alpontja alkalmazása céljából, hanem ezen rendelkezés értelmezése és alkalmazása tekintetében egyértelműen a „családközpontú megközelítés"-t támogatta.

30. E tekintetben a Bíróság jóval határozottabban fejezte ki magát a Hoever és Zachow ügyben, ahol megjegyezte, hogy „a családi ellátásokat természetük alapján nem lehet a magánszemély részére a családi körülményeitől függetlenül kifizetendőnek tekinteni. Mivel egy ellátás, mint pl. a német gyermeknevelési támogatás, nyújtásának a célja a családi kiadások fedezése, a támogatásban részesítendő szülő választásának nincsen jelentősége" [17]. Habár a német kormány a meghatározó tények tekintetében fennálló eltérések alapján igyekszik ezt az ügyet megkülönböztetni a jelen ügytől, egyértelmű, hogy a Bíróságnak a Hoever és Zachow ügyben kifejtett észrevételét általánosabb értelmezési elvnek kell tekinteni a családi ellátások biztosítására vonatkozó hatáskörmegosztást érintő rendelkezések értelmezése során. Ennek alátámasztása a Bíróságnak a Humer-ügyben [18] hozott frissebb ítéletében is megtalálható, amely ugyan más tárgyi összefüggésben, de megismételte ezt a megfontolást.

14 — A 16. pont.
15 — A 23. pont.
16 — A 25. pont.
17 — Az 5. lábjegyzetben hivatkozott ügyben hozott ítélet 37. pontja.
18 — Az 5. lábjegyzetben hivatkozott ügyben hozott ítélet 50. pontja.

31. Anyagi jogi szempontból, a családi ellátások kifizetése tekintetében a hatáskörmegosztás érdekében a család körülményeinek figyelembevétele összhangban van annak természetével és funkciójával, mivel az nem kapcsolódik, legalábbis elsődlegesen nem, a foglalkoztatáshoz. A Bíróság ezért rávilágított arra, hogy mivel az 1408/71 rendelet 1. cikke u) pontjának i. alpontja alapján a családi ellátások meghatározása szerint azok célja a családi kiadások fedezése, ezt úgy kell értelmezni, hogy ezek az ellátások „a gyermek eltartásával [...] összefüggésben felmerülő pénzügyi terhek enyhítése érdekében a családi költségvetéshez való állami hozzájárulásnak" minősülnek [19]. Ezért a gyermeknevelési támogatások irányulhatnak arra, hogy „lehetővé tegyék az egyik szülő részére, hogy a kisgyermek nevelésének szentelje magát; és legfőképpen, hogy jutalmazzák egy gyermek felnevelésének szolgálatát; hogy fedezzék egy gyermek gondozásának és felnevelésének egyéb kiadásait; valamint hogy a lehetőségek függvényében csökkentsék a teljes munkaidőben történő alkalmazásból eredő jövedelem feladásával járó pénzügyi hátrányokat" [20]. Jóllehet, az utoljára említett cél valóban magában foglal egy, a fizetés nélküli szülői szabadság kivételével együtt járó jövedelemvesztésért járó kompenzációs elemet, álláspontom szerint ez nem elegendő annak elfogadásához, hogy az ilyen jellegű ellátások nagymértékben a foglalkoztatáshoz kapcsolódnak, különösen mivel feltehető, hogy nincsen kapcsolat az ilyen ellátás és az érintett alkalmazott által előzőleg szerzett jövedelem szintje között.

32. Meg kívánom jegyezni továbbá, hogy amennyiben az 574/72 rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának értelmezése tekintetében az „egyénközpontú megközelítés" kerülne alkalmazásra, az elméletileg azt eredményezhetné, hogy egy család kétszeres ellátásban részesülhetne, ha a lakóhely szerinti tagállamban alkalmazott házastárs vagy élettárs jogosult az ellátásoknak a részére történő kifizetésére, ami ellentétes az 1408/71 és az 574/72 rendeletek az ellátások halmozódásának megelőzésére irányuló szabályainak célkitűzésével.

33. Végezetül hangsúlyozni kell, hogy a hatáskörnek a lakóhely szerinti tagállam részére történő telepítése semmiféle módon nem befolyásolja a szóban forgó családi ellátások kedvezményezettjei lényeges érdekeit, ha az ellátások szintje alacsonyabb a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által biztosított ellátásokénál. Ebben az esetben a foglalkoztatás helye szerinti tagállam köteles a különbözetet kifizetni. Számukra minden esetben szavatolt vagy a lakóhely, vagy a foglalkoztatás helye szerinti tagállam által meghatározott szintű, de a magasabb összegű ellátás. Ez önmagában annak az általános irányelvnek a kifejezése, amely szerint a szabad mozgáshoz fűződő jogával élő személyt összességében nem lehet kedvezőtlenebbül kezelni, mint ha nem gyakorolta volna ezt a szabadságát [21].

34. A következtetésnek ezért úgy kell hangoznia, hogy amennyiben egy személyt az egyik tagállamban alkalmazzák, de házastársával vagy élettársával együtt egy másik tagállamban élnek, ahol ez a házastárs vagy élettárs jövedelemszerző tevékenységet folytat, elsőbbség alapján a lakóhely szerinti tagállam illetékes a családi ellátások biztosítására.

19 — A C-85/99. sz. *Offermanns*-ügyben hozott ítélet (EBHT 2001., I-2261. o.) 41. pontja.

20 — Az előző lábjegyzetben hivatkozott Offermanns-ügyben hozott ítélet 39. pontja.

21 — Lásd az 5. lábjegyzetben hivatkozott Hoever és Zachow ügyben hozott ítélet 36. pontját és a C-224/98. sz. D'Hoop-ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-6191. o.) 30. pontját.

V — Végkövetkeztetések

35. Ennek megfelelően javaslom a Bíróságnak, hogy az EK 234. cikk alapján az Oberlandesgericht Innsbruck által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat adja:

„1. A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és önálló vállalkozókra, illetve családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 73. cikke a rendelet 13. cikkével összefüggésben alkalmazandó azokra a munkavállalókra, akiknek a munkaviszonya változatlanul fennáll, de tekintettel a fizetés nélküli szülői szabadságra nem keletkeztet munkavégzési, illetve bérfizetési kötelezettséget, és a nemzeti jog szerint nem keletkeztet társadalombiztosítási kötelezettséget.

2. Amennyiben egy személyt az egyik tagállamban alkalmaznak, de házastársával vagy élettársával együtt egy másik tagállamban él, ahol ez a házastárs vagy élettárs jövedelemszerző tevékenységet folytat, az 1408/71/EGK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK rendelet 10. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerint, elsőbbség alapján a lakóhely szerinti tagállam illetékes a családi ellátások, mint például a gyermekgondozási támogatás biztosítására."